

Hermelin (eller lækat, som den også kaldes).

Foto: Steen Søgaard.

Nu står en ny sommer for døren, og vi ønsker vores medlemmer god sommerferie. Hellebæk Kohaves Venner har haft et travlt forår med udstilling og mange forskellige ture. Nye aktiviteter er planlagt eller under planlægning, hvoraf flere præsenteres her i nyhedsbrevet. Vi er især glade for, at Hammermøllens Teatergruppe, som jo har brugt vores lokaler i en årrække til syning af kostumer, nu også vil udstille hos os.

Loven om nationalparker er lige fornylig blevet vedtaget i Folketinget, men vi venter stadig spændt på, om vores område som en del af Kongernes Nordsjælland bliver udpeget som en af de første nationalparker.

Hermelinen er et af de pattedyr, man med lidt held kan se i Kohaven. Den lever bl.a. af mus og andre gnavere. Tårnfalken er en anden musejæger, som desværre ikke yngede her sidste år. Det kan skyldes mange ting, men måske hænger det sammen med, at køerne afgræsser dele af Kohaven for hårdt. Køerne er en nyttig og uundværlig del af landskabet herude, men det gælder om at finde en balance. Den diskussion vil foreningen gerne føre med Statsskovdistriktet og andre interesserede.

Siden sidst

Generalforsamling den 25. februar 2007

De 24 deltagere startede med et lille foredrag med tilhørende cd af Lone Nyhuus, der levende berettede om sine oplevelser på hesteryg gennem Kohaven og andre nordsjællandske landskaber. Områder, der forhåbentlig sammen bliver til nationalpark.

Kalender/oversigt

(Hold øje med hjemmesiden for ændringer og tilføjelser)

De Vilde Blomsters Dag

- Søndag d. 17. juni kl. 11.00

Høslæt på engen

- Søndag d. 24. juni kl. 10.00

Naturen netop nu

Mens de andre er på stranden...

- Onsdag d. 4. juli kl. 10.10.

Folk, fæ og frokost i Kohaven

- Søndag d. 15. juli kl. 11.00

Teater i 15 år

Udstilling om Hammermøllens Teatergruppe.

- Åbningsreception Søndag d. 22. juli kl. 13.00

Somme tider er det lidt svært at være så omsværmet

Formandens beretning gav et godt indblik i de mange aktiviteter, foreningen har haft gang i det forløbne år: Den velbesøgte udstilling i påsken om nationalparken, de mange ture med et meget forskelligartet indhold (fugle, planter, svampe, kultur, foto, kvæg) samt onsdagsturene. Antallet af deltagere på alle ture er steget betydeligt. Herudover var der møder om natursyn, besøg af skoleklasser, redegørelsesgruppe, høringsgruppe og ikke mindst vores flotte nyhedsbrev.

Antallet af medlemmer ligger nu på ca. 220. Regnskabet viste et plus på over 5.000 kr. Vi har fået tilskud fra Friluftsrådet til dækning af udgifterne til udstillingen om nationalparken. Desuden har vi fået tilskud fra Helsingør Kommune til formidling af natur. Kontingentet er uændret.

Niels Grønkjær, Henrik Schurmann, Steen Søgaard og Margrethe Tjalve blev genvalgt til bestyrelsen, ligesom der blev genvalgt til Kirsten Holst som suppleant og til Per Christensen som revisor. Den nuværende bestyrelses kompetencer dækker nu godt de naturhistoriske, kulturhistoriske og formidlingsmæssige aktiviteter i Kohaven.

Bestyrelsen sluttede med at takke de mange aktive medlemmer af foreningen, som har deltaget i de forskellige arbejdsgrupper, renoveret lokaler og passet udstillingen.

Fuglene og foråret i Hellebæk Kohave

Den milde vinter betød, at foråret kom tidligt til Kohaven. Allerede i den første uge af marts var musvågerne i store skruer på vej over Kohaven mod ynglepladserne i Sverige. Inden 15. marts var næsten 5.000 musvåger trukket forbi. En topdag blev den 9. marts med 1200 fugle. De første havørne og glenter sås samtidig. Vores egne grågæs kom til søerne. Mange af deres artsfæller fløj videre nordpå. I Teglstруп Hegn blev der set en grønspætte, en ny art for området og meget sjælden på Sjælland.

Det milde, næsten varme vejr i marts med østlige vinde gav optimale betingelser for tranetrækket, og hundredvis af mennesker var ude i den sidste uge af marts for at nyde tranetrækket. De blev ikke skuffede. Op til 800 traner om dagen blev der set i denne sidste uge af marts, og antallet af traner er nu oppe på over 3300 i denne sæson.

April blev vejrmæssigt lidt mere blandet med perioder med vestlige vinde, men var stadig lun. Fiskeørnene kom i gang med at trække og raste i området, hvor de især kunne ses fiske i Bøgeholm Sø og Pernille Sø. Rørhøgen ankom og ser nu ud til at yngle i området efter at have været væk i 4-5 år. Af sjældenheder kan nævnes en stor skrigeørn og en hvid stork, som begge trak til Skåne.

I skrivende stund her midt i maj kan vi konstatere, at der heldigvis ser ud til at være mange kuld af gæslinger. Grågæssene ser ikke ud til at være blevet forstyrret på redepladserne, som det var tilfældet sidste forår på grund af både sejlads og færdsel på øen i Bøgeholm Sø. Statsskovvæsenet har nu sat skilte op, der forbyder sejlads. Det giver forhåbentlig mere ro til fuglelivet på søen. Nu glæder vi os også over at kunne se lærkefalkene flyve rundt over søerne, høre nattergalens sang i krattet og se de første hvepsevåger på trækket nordover.

Bierne og bløsteret

Kløjes du også i det dér med bierne og blomsterne? Bestøvningen og bløsteret? Så skulle du måske alligevel have meldt dig til de kurser om vilde planter og om skovene i Nordsjælland, som Kohavens Venner var medarrangør af her i foråret! Kurserne måtte aflyses på grund af for få tilmeldte.

I bestyrelsen nægter vi pure at tro, at vi er de eneste, der igen og igen skal slår de samme begreber op bag i floraen, uden at få sat sagerne ind i en levende formidlet sammenhæng, som vi kan se, sanse og få greb om. Vi tror på, at der trods alt er mange, der gerne vil have chancen for at stille spørgsmål til, og få et dybere indblik i vilde danske planter. Vel at mærke ved at se dem og høre om dem på deres voksesteder her i lokal-området.

Derfor vil vi arbejde på, at medlemmerne af Hellebæk Kohavens Venner igen til næste år får en god og lodig kursusmulighed, svarende til den, vi desværre måtte aflyse i år.

Naturen på lærred

Der var engang en Avlsgård i Hellebæk Kohave. Den havde en lang historie at fortælle, men den nyeste var, at nogle mennesker ville lave en kunstudstilling i de gamle lokaler. La' dem dog, sagde huset, thi det var i egen forstand et såre rummeligt hus. Nu har jeg længe nok set på de samme fugle, blomster, plancher og opslagsbøger, ja, og sågar på en kokasse, så det er på tide, de tænker lidt nye tanker. Jeg vil gerne bære dejlige, underfulde billeder på mine vægge. Jeg ligger jo i en smuk natur, så jeg tror, jeg vil bede kunstnerne om, at deres billeder skal fortælle om Kohaven og al min natur.

De 12 kunstnere gik ind på betingelserne og var mere end fornøjede, da huset selv foreslog, at det nok trængte til en lille ansigtsløftning.

- Hvor prydeligt, hvor nydeligt, tænkte huset, da dets gule og brune farver blidt blev overstrøget med hvidt. – Net, syntes huset, net, sagde de 12 kunstnere og begyndte at hænge deres billeder op. Huset tænkte på, hvor fredelig og morsom, en dag det var. Alle var glade derved, ja, alt var, som huset i sit stille sind havde tænkt sig.

Endelig oprandt Palmesøndag, hvor kunstudstillingen skulle åbnes. Solen skinnede, himlen var blå, øverst på trappen

Snoren er klippet.... Foto: Henrik Schurmann

En høeng ? Det er ikke lige til at se det hvis man ikke lige ved det. Foto: Niels Grønkjær

stod Kulturdirektøren, på gårdspladsen alle gæsterne. Huset holdt vejret, så mange mennesker. ... Talen blev holdt, snoren klippet over, der blev klappet, og dørene blev åbnet. I vinduerne stod gule påskeliljer.

Hvor frydefuldt, tænkte huset, imens det opmærksomt fulgte med i, hvad folk snakkede om. Ord som mangfoldighed og mageløst kunne det gamle hus godt lide, og det så med glæde, at der blev sat små dannebrogsglæder ved de solgte billeder. – Hvis jeg har talt rigtigt, tænkte huset, har der i dag været omkring 300 mennesker. Flere af dem kendte jeg, men mange har aldrig været her før.

Ugerne gik, udstillingen sluttede.

Da huset havde talt og regnet og divideret, var det blevet til 635 besøgende og 15 solgte billeder. Dejligt, at så mange havde gode oplevelser, tænkte huset, og at udstillingen gav et overskud til Hellebæk Kohaves Venner som kan bruges til gavn og glæde for natur og mennesker.

Tak til Alex Jensen fordi han tog initiativet og kunne se, at jeg var et dejligt hus – og tak til hans venner der var så hjælpsomme.

Tak til kulturdirektør Peter Grønholt for talen.

Tak til Arbejdernes Landsbank for økonomisk støtte.

Tak til de aktive medlemmer, der passede udstillingen.

Tak til de 12 kunstnere: Poul Anker, Peter Christoffersen, Poul Fjordside, Fritz Haack, Jimmy Jørgensen, Troels Kirk, Anne Vibeke Lauridsen, Marina Pagh, Johnny Reimar, Jan Steen, Leif Steen, Ole Søndergaard - for oplevelse, forunding, berigelse og glæde.

Høslæt på engen ved Karens hus

Høengen blev slået for første gang d. 27. august sidste år med velvillig starthjælp fra Strøgårdsvang Høslætlaug i Gribskov. Henrik, Niels "Åmand", Thorbjørn og Ole gik

for med råd, vejledning og ikke mindst stor energi og entusiasme. Der blev ikke lagt skjul på, at der vil gå flere år med lange seje træk, før engen kan betegnes som en rigtig høeng.

Men først skulle der ryddes på engen. Pilekrat og løse grene skulle fjernes.

Søndag den 19. nov. mødtes vi på engen udstyret med økser, save, grensakse, trillebør m.m. og Palle og Peter med hver sin motorsav.

Vi havde en plan, men efter kort tids arbejde stod det klart, at hvis vi skulle nå noget af det, vi havde planlagt, måtte vi prioritere. Derfor blev indsatsen koncentreret om at få fjernet så meget som muligt af de to store pilekrat, som står midt på engen. Peter og Palle fældede og skar op i håndterbare stykker, som vi andre slæbte væk. Alt blev stakket i store bunker ved heget, så det kunne køres bort i vinter, når frosten gjorde det muligt at køre på engen. Men som alle ved, fik vi en meget mild vinter stort set uden frost, hvorfor bunkerne stadig ligger ved heget.

Kommende arrangementer

De Vilde Blomsters Dag

Søndag d. 17. juni kl. 11.00

Hellebæk Kohaves Venner og Dansk Botanisk Forening inviterer igen i år til De Vilde Blomsters Dag.

Dagen, er et fælles Nordisk arrangement, som afholdes i juni på samme dag. Det skønnes, at op mod 10.000 personer denne søndag kommer ud og ser den vilde flora i Norden.

I år er det samtidig 300-året for Carl von Linné's fødsel.

Vores tema i år er :

"Heksebryg, overtro og lægende urter".

Naturen står i fuldt flor, snart er det Sct. Hans. Heksene skærer koste af gyvelris, rører flyvesalve af galnebær, skarntyde, tudseben og slangeblod og futter afsted til Bloksbjerg. – Men vil du gerne se dem, inden de flyver, gå da på kirkegården med et firkløver og lidt kirkejord i lommen og tørv eller bregner på hovedet... men husk at binde rønnebær-kviste om koens hals, for at mælken ikke skal blive forhekset. Stik gråbynke i jorden for at heksene skal holde sig væk. Sæt den gule perikon om huset for at undgå trylleri og forgørelse.

Overtro og tro har altid gået hånd i hånd, men siden oldtiden har planter indgået i medicin og kure mod næsten alle dårligheder. – Den dag i dag forskes der stadig i planter med det formål at finde midler mod nutidens sygdomme.

Turleder, botaniker Gunnar Rylander Hansen

Mødested på Hellebæk Avlsgård

Medbring gummistøvler, evt. flora og lup.

Turen er gratis for medlemmer, andre kr. 20,-

Efter turen er grillen tændt, så medbring gerne kød eller pølser til frokosten på Avlsgården.

Der kan købes kaffe, te, øl og vand.

Høslæt på engen

Søndag d. 24. juni kl. 10.00

Vores høeng ved Karens Hus bliver ikke - som overdrevet - afgræsset af køer, for den skal plejes ved høslæt. Det vil sige at høet skal slåes med le een til to gange om året, og det tørrede hø fjernes fra engen. Formålet er at høengens flora og fauna på længere sigt bliver mere artsrig end overdrevet.

Nu er tiden inde til første høslæt i år, kom og giv en hånd med. Erfaring er ingen hindring, men alle kan være med, store som små.

Haves! Leer, river og høtyve

Mangler! Flittige hænder

Løn efter arbejde! Håndmadder og drikkelser

Mødested: Hellebæk Avlsgård

Hvem bliver valgt til Miss Kohave i år?

Foto: Henrik Schurmann.

Naturen – netop nu

Mens de andre er på stranden...

Onsdag den 4. juli kl. 10.10 – 13.00

Først i juli er skoven en sval, mørk katedral, som man kan have næsten for sig selv – mens de andre er på stranden. Det er højsommer, det er stort set slut med fuglesang og løvspring, men der er stadig masser at se.

Gå med på en formiddagstur med 'vores svampemand' Klavs Ibsen-Bjerget, som også er svampeguide om efteråret.

Her i juli kan vi måske finde skørhatte, sommerrørhatte, kantareller – foruden eksempelvis bladtæger, rovfugle, stålorme og sommerfugle. Husk fornuftigt tøj, kniv og - til svampene - en lille kurv eller en pose, selvfølgelig i papir.

Turleder: Klavs Ibsen-Bjerget

Bemærk mødested: Hellebæk Station

Gratis for medlemmer, andre kr. 20,-

Medbring gerne madpakke der kan nydes i naturen.

Folk, fæ og frokost i Kohaven

Søndag d. 15. juli kl. 11.00

Det går rigtigt godt med køerne i Kohaven. De finder sig tålmodigt i at blive betragtet og fotograferet. Men hvad er det for nogle køer, og hvorfor går de lige netop her?

Kvægavler, landmand Kurt Larsen, Tikøb tager os med på "kovandring" og fortæller, hvilke tanker der ligger bag projektet: køer og 100% rent, økologisk oksekød fra dyr, der har levet et godt liv.

Dagen slutter med fælles frokost på Avlsgården. Tag en lille madpakke med, som vil blive suppleret med grillstegt pølse og andre smagsprøver. Tag en lille madpakke med, som vil blive suppleret med grillstegt pølse og andre smagsprøver. Drikkelser og et udvalg af Kurt Larsens økologiske kødvarer kan købes.

Teater i 15 år

Udstilling om Hammermøllens Teatergruppe

Åbningsreception søndag d. 22. juli kl. 13.00

Udstillingen er åben alle søndage til og med d. 26. august mellem kl. 13.00 og 16.00

Udstillingen kommer til at dreje sig om de sidste ca. 15 års teaterstykker, og det vil være muligt at se kostumer, plakater og programmer samt læse anekdoter om opsætningen af de enkelte spil.

Hver forestilling har haft sit særpræg og udfordringer både på det praktiske og det skuespilmæssige, ligesom vejret også altid er en utilregnelig medspiller, når man som vi vælger at opføre skuespil i det fri på en af Danmarks skønneste pletter.

Vi er selv meget stolte af det store arbejde, der har været gjort med de enkelte spil, og vi vil med denne udstilling indvi vores publikum i nogle af hemmelighederne omkring arbejdet med sådanne opsætninger.

Der vil også være smagsprøver fra dette års forestilling, "Oktobernatten".

Vel mødt!

Hilsen Mette Conradsen,

Hammermøllens Teatergruppe.

www.hamtea.dk

Kontakt til Foreningen

www.kohavensvenner.dk

Formand

Steen Søgaard

Tlf. 49707230/20303556

E-mail steogmag@hotmail.com

Kasserer/redaktør

Niels Grønkjær

Tlf. 49263126

E-mail nielsg48@hotmail.com

Lidt af Hellebækvejs historie

v/ Lars Bjørn Madsen

Der er i dag stærkt delte meninger om, hvorvidt omlægningen af Hellebækvej (strækningen mellem Kohaven og Fuglefængerhuse) er blevet en succes. Den oprindelige idé om at forvandle den stærkt trafikerede asfaltvej gennem Teglstrup Vang (Hellebæk Kohave) til en stille, grusbelagt skovvej kunne vist alle brugere af det smukke område bifalde. Resultatet er blot ikke blevet det forventede. Kun det øverste lag asfalt blev fræset op og fladen efterfølgende dækket med grus. Gruset er nu blæst væk af de mange biler, der stadig kører på strækningen, og asfalten er dermed atter kommet til syne på lange strækninger. Ej heller har kvæget fået lov til at færdes frit på vejen, som ellers var meningen. Hensynet til bilisternes uhindrede færdsel prioriteres tilsyneladende højere af myndighederne, der nu kan notere sig, at kvægristene fungerer som glimrende, fartdæmpende bump. Således mærker man ikke meget til Hellebæks nye status af offentlig skovvej, om end mange bilister heldigvis har fundet andre veje.

Denne udvikling er foreløbig sidste skud på stammen i Hellebækvejs ganske lange historie. Hvornår vejen er anlagt, vides ganske vist ikke – en vej er jo historisk set et meget vidt begreb – men en egentlig vej, velegnet til datidens hestetrukne småvogne, kan være anlagt af Christian den Fjerde som adgangsvej til og fra de vigtige kongelige

manufakturer i Hellebæk, der bestod af en hammermølle med grovsmedie, en støbemølle og en kobbermølle. Desuden gav vejen adgang til ladegården Teglstrup, fra hvilken Teglstrup Hegn og vangen har fået sit navn. Det var en af Kronborgs to ladegårde, og gang på gang hører man om gårdens brug i kongelig tjeneste og dermed behovet for en god transportvej. I august 1630 er det adskillige læs hø fra vangen, der skal bruges til kongens heste på Kronborg, og i januar 1636 er det et læs teglsten, der skal transporteres fra gården til Lundehave. Hvornår ladegården er nedlagt som sådan vides ikke, men det kunne være i forbindelse med opførelsen af Kronborg Ladegaard ved Gurrevej (senere Montebello) i 1663-64, hvorefter gården troligt nok erstattes af Teglstrup Vangehus, der på et kort fra 1768 benævnes Teilstrup Kroe. Bygningerne, der lå umiddelbart syd for den nuværende avlsgård, må være nedrevet omkring 1870.

Vejen havde status af kongevej, en vej anlagt af kongen og udelukkende forbeholdt transport i dennes ærinde. Kronborg lensregnskab fra 1640-41 omtaler to porte i Teglstrup Vang, hvor den ene »næst ved Gaarden« stod ved vangsens østlige grænse op til kohaven, dér hvor Karens Hus sidenhen er opført og på ældre kort stadig kaldes »Kongeporten«. Den anden port kan have stået ved Fuglefængerhusene. Et brev fra Christian den Fjerde

Karens Hus på Hellebækvej.
Foto Niels Grønkjær

fra 1633 omtaler en vej, »som løber igiennem Teylstrup Vang henad Nyerup«, og en randbemærkning på brevet oplyser at det drejer sig om »den nye vej«. Kongevejen gik fra Lundegaard (den anden ladegård, der lå nær nuv. Marienlyst Slot) og nordvestpå til Hellebæk (ad nuv. Gl. Hellebækvej) og derfra ind i landet til Teglstrup og videre over Klausebro mod syd, til den ved Nyrup Sø mødte Frederik den Andens gamle kongevej mellem Frederiksborg og Kronborg, af hvilken man som bekendt stadig kan se brolagte stykker i Nyrup Hegn.

Vi må tro at kongevejens forløb mellem Hellebæk og Fuglefængerhuse stort set svarer til det nuværende, for veje har det med hurtigt at finde deres blivende plads. Hvordan vejens præcise forløb gennem Hellebæk har været, ved vi ikke endnu, men det er fristende at henføre den brolagte strækning ved Hammermøllen til denne kongevej. Bymuseet er så småt gået i gang med en nøjere undersøgelse af manufakturernes i Hellebæk og den deraf

følgende infrastruktur, så forhåbentlig bliver vi snart klogere på denne spændende vejhistorie.

Vejen mistede antagelig sin status som kongevej efter at ladegården blev nedlagt og møllerne bortforpagtedes, men vejen var stadig vigtig, ikke mindst da Teglstrup Vang i 1720'erne udlagdes som kongelig stutterivang og indhegnes med gærder og volde.

Stutterivangen var i brug til 1769, hvor Schimmelmann købte geværfabrikken med tilhørende jorder af kongen, og nu kom vejen til at danne adgang til de mange små landarbejderboliger, der opførtes i hans tid. Efterhånden er de fleste af disse idylliske, simple huse, opført i spinkelt bindingsværk og med stråtag, nedrevet og vejen har efter anlægget af Skindersøvej i 1970'erne mistet sin betydning som landevej. Nu venter vi – eller i hvert fald undertegnede - blot på, at Hellebækvej genvinder fordums herlighed som en fredelig markvej gennem et af Nordsjællands allerskønneste natur- og kulturlandskaber.